

Hang Chú, ngày 22 tháng 3 năm 2023

BẢN CAM KẾT

**Thực hiện quy ước cưới xin, ma chay, ma khô của xã Hang
Chú và các bản giáp ranh (chỉnh sửa bổ sung lần III)**

Hôm nay ngày 22 tháng 3 năm 2023 tại Ủy ban nhân dân xã Hang Chú, tổ chức hội nghị đánh giá ký cam kết về việc thực hiện quy ước cưới xin, ma chay, ma khô của xã Hang Chú và các bản giáp ranh từ năm 2019 đến nay. Tiếp tục cho ý kiến bổ sung thống nhất bản cam kết trên địa bàn xã Hang Chú và các bản giáp ranh. Đại diện bí thư chi bộ, Trưởng bản, Già làng, người có uy tín, trưởng các dòng họ xã Hang Chú.

Kết quả thực hiện bản cam kết cưới xin, ma chay, ma khô của xã Hang Chú và các bản giáp ranh, thống nhất chỉnh sửa bổ sung thêm một số nội dung cho phù hợp với thực tiễn cụ thể như sau:

I - CƯỚI XIN

1. Khi lấy vợ, lấy chồng phải được sự đồng ý của hai bên và thật sự yêu thương nhau, Bố mẹ không được ép lấy nhau, nếu hai bên không yêu thương nhau và lấy nhau phải biết rõ lai lịch của hai gia đình.

2. Khi lấy nhau rồi gia đình nhà trai nhờ người làm trung gian lấy hai người.

3. Cấm các trường hợp bắt vợ, lấy chồng trước 18 tuổi. Đặc biệt đối với các cháu học sinh còn đang đi học (*Tùng cha, mẹ cần làm tốt công tác tuyên truyền vận động cho con cháu để giảm tình trạng tạo hôn*).

4. Tiền thách cưới nếu lấy trong xã và các bản giáp ranh như: (*Lọng bó, Pá Chè, Pá liềm, Lùm hưởng, Lệnh tiến*) thì tổ chức một đám cưới nhà trai trả tiền cho nhà gái là 5 triệu đồng, ngoài ra lấy các xã khác và huyện Mai Sơn thì tùy theo sự thảo thuận của hai bên gia đình theo quy định hương ước, quy ước.

5. Đối với các trường hợp tổ chức đám cưới theo phong tục tập quán để làm các thủ tục của dân tộc, thì bên nhà gái phải đón nhà trai ngủ qua đêm mới đảm bảo thời gian.

6. Khi tổ chức lễ cưới thì bỏ một số thủ tục sau:

+ Nhà trai khi đi đến nhà gái không phải mang theo mỡ, muối, thuốc lá, đôi gà sống đi nhà gái, bên nhà gái không được đòi hỏi gia đình nhà trai.

+ Khi đến nhà gái đi vào cửa giữa và khi vào trong nhà chỉ cần người làm trung gian (*txir Mênhj côngz*) uống xong một lượt rượu thì đưa vào bếp (*tov krór chuz*) nhà gái không được uống nhiều rượu cho nhà trai (*krua háus chor*) để tránh bên nhà trai sai rượu không làm được các thủ tục.

+ Đến lúc làm mâm (*chủ piav thax*) con rể và phụ rể chỉ uống rượu như những người khác, không được ép rượu. Khi lạy thì chỉ lạy bố, mẹ, chú, bác mỗi người một lần, còn khi lạy đến khách ăn cưới thì chỉ cần lạy mỗi bản một lần không được lạy mỗi người một lần; đến lúc ngồi kèm con rể, phù rể (*chuav krua vaur*) thì con rể và phù rể chỉ uống rượu như khách mời không được uống hơn.

+ Đến sáng hôm sau quay về, nhà trai không được ép uống nhiều rượu với anh em họ hàng nhà gái (*chỉ uống với bố, mẹ, chú, bác ruột, anh, em ruột*).

+ Đến lúc giao nhận đồ mà anh, em, họ hàng bên nhà gái cho thì chỉ nhận từ bố, mẹ đẻ, còn những người khác thì khuyến khích cho bằng tiền không nên đưa đồ đạc, để sau khi tổ chức đám cưới xong hai người tự đi mua, tránh mang đồ đạc công kênh về. Nếu cho bằng tiền thì số tiền mà anh, em, họ hàng bên nhà gái hoặc nhà trai cho để mua đồ dùng cho hai người mới lấy nhau phải được người tổ chức (*car xuv*) và bố, mẹ hoặc anh em ruột trong nhà ghi danh sách cụ thể để giao trực tiếp cho hai người đó, không được đưa tiền cho từng đồ đạc của anh, em, mà chỉ cho một lần vào đồ đạc của bố, mẹ, bác hoặc chú (*txiv choz cxênhz*).

- Khi tổ chức mâm rượu trước khi trung gian bên nhà trai về nhà (*trôngj câuv mông*) hai ông trung gian bên nhà trai phải ngồi phía dưới, người trung gian bên nhà gái ngồi bên trên. Số tiền hai ông trung gian đổi nhau: bên nhà trai đưa cho nhà gái 320.000, bên nhà gái đưa cho bên nhà trai 300.000; Khi nhà gái đưa tiền cảm ơn ông trung chỉ cho với số là 320.000, nhà trai đưa tiền cảm ơn ông trung số 01 là 300.000, ông trung số 02 là 280.000, ông phụ rể 200.000, chị phụ dâu 150.000 (*áp dụng cho số tiền thách cưới 5.000.000*).

- Lúc ông trung gian (*txir Mênhj côngz*) xuất phát đi về thì không đưa tiền làm quà cho anh, em họ hàng tiền đưa kể cả tiền đưa xa. (*Áp dụng cho tất cả các bản Lọng bó, Pá Chè, Pá liêm, Lùm hưởng, Lệnh Tiến*).

II THỦ TỤC MA CHAY

Khi có đám tang thì thống nhất thực hiện như sau:

1. Khi thổi khèn, đốt giấy đối với những thành phần chính thì thổi mỗi người một bài còn đối với những người khác thì người thổi khèn chỉ quay 01 lần cho cả 05 người và 05 người chỉ thổi một bài để đốt.

2. Nếu đám tang là người lớn tuổi thì người được gọi làm cô, cậu (*muav fâuj, txir đaz lâus*) đến mang theo con lợn sống và mổ ba con gà mang đến, để hai con làm đám tang, (*ua krua*) còn một con để làm thủ tục cho người chết (*lais đaz*).

3. Nếu đám tang là người lớn tuổi thì người được gọi làm cô, cậu (*muav fâuj, txir đaz lâus*) đến lúc nói tốt cho con cháu (*Phongv cov*) thì con cháu không được đưa tiền để xin. Khi đến không được đòi gia đình có đám tang mổ nhiều trâu, bò dù con to hay nhỏ, con đực hay con cái cô, cậu (*muav fâuj, txir đaz lâus*) phải nhất trí mổ. Lúc tổ chức mâm cơm ăn chuẩn bị cho những người có liên quan ngồi bàn trong đêm không nhất thiết phải đủ mỗi thành phần hai người, chỉ cần những người có liên quan ngồi bàn ăn trước sau đó người khác mới ăn sau để đảm bảo thời gian ngồi bàn. Khi người nhà cảm ơn (*ua tsaug*) chỉ cảm ơn cô hoặc cậu, các thành phần khác không phải cảm ơn. Khi ngồi bàn trong đêm cô, cậu (*muav fâuj, txir đaz lâus*) đưa tiền nhận trâu hoặc bò mổ (*nhiênj txaig nhuaj hlua, txaig co tâuug*) chỉ đưa 300.000 là đủ.

4. Không nên mổ trâu, bò nhiều chỉ mổ một con là đủ và thống nhất chia thịt như sau:

+ Khi mổ trâu, hoặc bò lột phần da xong giao cho hai người chủ trì (*Car xuv*) cắt 2 đùi trên, 2 đùi dưới và ức. Sau đó cắt mỗi bên 6 chiếc xương sườn về phía dưới, không tính sườn nhỏ (áp dụng cả trâu, bò), 6 sườn giao cho hai người thổi khèn, 3 sườn giao cho cô, cậu (*muav fâuj, txir đaz lâus*) giao cho người mổ trâu hoặc bò, 3 sườn giao cho cái trống, xong mới giao cho cô, cậu. Cô, cậu (*muav fâuj, txir đaz lâus*) không được tự ý cắt.

+ Khi cắt hết những phần như trên thì hai người trong gia đình có trách nhiệm phải lột toàn bộ số thịt của con trâu hoặc bò để làm 2 đồng ông trưởng họ (*txir zes*) cắt 2 đồng 20% số thịt ở phần giao cho ban tổ chức (*Car xuv*) cho hai người ban tổ chức (*Car xuv*), không được cắt phần thịt chủ trì bàn (*sâur qaz ntênhs*) cho người ban tổ chức đám tang (*Car xuv*); phần còn lại giao cho hai người ban tổ chức đám tang (*Car xuv*) chia cho những người mà ban tổ chức đám tang (*Car xuv*) nhờ giúp việc trong đám tang tùy theo công việc của người đó. Còn đồng giao cho chủ nhà thì chia một đồng nhỏ cho người chỉ lối (*kruaz cê*) và hai đồng nhỏ cho hai người đóng quan tài, một đồng nhỏ cho người làm cột (*ndêj nênhhs*), một đồng nhỏ cho ông ngồi bàn (*Tsuav tsuv*) xong còn lại bao nhiêu giao cho đội làm bếp nấu ăn trưa, gia đình có đám tang không được giữ lại. Chia một đùi dưới kèm theo một ít lòng, gan, dạ dày cho gia

đình đám tang, còn lại bao nhiêu thì giao cho ban tổ chức (*Car xuv*) và trưởng họ (*txir zês*) có trách nhiệm giao cho những người làm bếp (*yuj caz*) nấu ăn trưa cho những người giúp đưa đám tang của gia đình.

+ Nếu trường hợp gia đình đám tang có điều kiện mổ 2 con thì con thứ hai để lại một đùi dưới cho gia đình, cắt 12 sườn, 3 sườn cho người mổ, 6 sườn cho hai người thổi khèn, 3 sườn cho cái trống. Sau đó lọc toàn bộ số thịt như con thứ nhất mới đưa vào hai đống của con thứ nhất mới giao như trên.

+ Hai người thổi khèn và trống thì lấy ba chiếc xương sườn như trước và được ban tổ chức (*kar xuv*) cắt thêm ba đống thịt nhỏ ở phần giao cho ban tổ chức chia cho hai người thổi khèn và trống.

+ Trưởng họ (*txir zês*) lấy một đùi trước và phần ức cho dù mổ hai con thì cũng chỉ được giao một đùi và một ức của con trâu hoặc bò to nhất cho trưởng họ (*txir zês*) thổi.

5. Nếu cô, dì, chú, bác, cậu, mợ họ hàng mà đưa tiền ủng hộ (*tsêv ndâuj tsias*) thì không được chia thịt mang về.

6. Anh em họ hàng mang gia súc đến giúp gia đình có đám tang thì không phải để lại một đùi để mang về (*chỉ riêng trâu, bò thì mới được để lại*).

7. Tiền mà người đến viếng thì chỉ chia cho anh em ruột trong nhà, không chia cho anh em cùng họ.

8. Khi đến giờ ăn cơm chỉ cần người trong ban tổ chức đám tang (*Car xuv*) gọi là tất cả cùng đi ăn, không cần phải mời nhiều.

9. Người đến viếng thực hiện như trước, khi đi viếng mổ gà hoặc mua thịt lợn, tuyệt đối không được mua gà lạnh hoặc cá lạnh mang đi. (*Khuyến khích người đi viếng không mổ gà hoặc mua thịt đi để tổ chức nấu ăn như trước chỉ cần mang giấy, ít cơm làm thủ tục cho ma và 01 phong bì tùy theo lòng hảo tâm cho gia đình có đám tang*).

10. Khi có người mất thì chỉ cần gọi bằng máy điện thoại báo cho họ hàng, không nhất thiết phải đến tận nhà báo; riêng trưởng họ, cô, cậu phải nhờ người đến tận nhà mời (*txir zes, muav fauj, txiv đaz lâus*).

11. Đến buổi trưa ăn cơm đưa đám tang, không tổ chức lạy buổi trưa (*ua tsaug su*) áp dụng cho cả người lớn và trẻ con không tổ chức ngồi bàn trong đêm.

III. THỦ TỤC LÀM MA KHÔ

1. Anh em, họ hàng mang rượu đến thì mang đi làm thủ tục, sau đó rót cho người chủ trì công việc uống để biết là rượu của ai mà thôi không cần phải mời tất cả những người đến dự uống để tránh say rượu.

2. Nếu người đến không mang rượu mà đưa tiền ủng hộ thì chỉ cảm ơn thôi không lấy một chai rượu trong nhà ra để làm lễ và mời uống nữa.

3. Những trường hợp đưa tiền nhiều để ủng hộ thì cũng chỉ cảm ơn thôi không được lấy thịt của chủ nhà ra làm mâm ăn ngoài như lúc đám tang.

IV. MỘT SỐ NỘI DUNG KHÁC

1. Con gái và con rể may quần áo cho bố, mẹ nhận nhưng không được hứa hẹn và mở lợn để gọi lên cảm ơn.

2. Khi con gái và con rể có con mà bố mẹ và chú, bác đến thăm, tặng quần áo, địu (*nhia*) cho con, về sau nếu gia đình có điều kiện thì chỉ mời bố, mẹ đi đến để mở lợn cảm ơn công lao; không phải mời chú, bác lên để mở lợn cảm ơn.

3. Con gái đi lấy chồng: bố, mẹ tặng cho trâu hoặc bò cho con gái và con rể sau này bố, mẹ qua đời không được đòi lại trâu hoặc bò để mở cho bố, mẹ.

Bản cam kết này đã thông qua tại hội nghị tổng kết thực hiện bản cam kết “5 có, 5 không”, trong đồng bào dân tộc Mông và đánh giá thực hiện ký cam kết thực hiện quy ước cưới hỏi, ma chay, ma khô tại xã Hang Chú đã thông qua cùng nhau nhất trí và qua tổng hợp kết quả tổng kết “5 có, 5 không” của các bản trong xã đã điều chỉnh bổ sung phù hợp, được gửi tới các bản trong xã Hang Chú và các bản Lọng bó, Pá Chè, Lùm Hưởng, Lệnh Tiên, họ giàng, họ mùa thuộc huyện Mai Sơn./.

T/M BÍ THƯ CHI BỘ
BẢN PHÌNH HỒ

lênt
Mưa & lết

TRƯỞNG BAN
CÔNG TÁC MT BẢN
PHÌNH HỒ

Phung
Phung A Giang

ĐẠI DIỆN DÒNG HỌ,
GIÀ LÀNG BẢN
PHÌNH HỒ

 Mưa pao song
Chong
Mưa Vang song

T/M BÍ THƯ CHI BỘ
BẢN HANG CHỨ

Phu
Mưa ca Diên

TRƯỞNG BAN
CÔNG TÁC MT BẢN
HANG CHỨ

Cua
giang A Cua
Phu
Mưa A Lâu

ĐẠI DIỆN DÒNG HỌ,
GIÀ LÀNG BẢN HANG
CHỨ

Cho
Mưa a Ch
Cua
giang A Cua

T/M BÍ THƯ CHI BỘ
BẢN PA CỨ SÁNG

Phu
Mưa A Senh

TRƯỞNG BAN
CÔNG TÁC MT BẢN
PA CỨ SÁNG

Phu
Sing & Mua

ĐẠI DIỆN DÒNG HỌ,
GIÀ LÀNG BẢN PA CỨ
SÁNG

 Mưa A Diu
Phu
giang Phu Nanh
Mưa a Dao

T/M BÍ THƯ CHI BỘ
BẢN PÁ HỐC

Handwritten signature

Hồ A Dũng

TRƯỞNG BAN
CÔNG TÁC MT BẢN
PÁ HỐC

Handwritten signature

Hồ A Cường

ĐẠI DIỆN DÒNG HỌ,
GIÀ LÀNG BẢN PÁ
HỐC

Handwritten signature

Lâu A Hồ

T/M BÍ THƯ CHI BỘ
BẢN SUỐI LỀNH

Handwritten signature

Hồ A Gia

TRƯỞNG BAN
CÔNG TÁC MT BẢN
SUỐI LỀNH

Handwritten signature

Hồ A Long

ĐẠI DIỆN DÒNG HỌ,
GIÀ LÀNG BẢN SUỐI
LỀNH

Handwritten signature

Hồ A Hồ
Nguyễn
Hồ A Nguyễn

Handwritten signature
Sông A Lo

T/M BÍ THƯ CHI BỘ
BẢN NẬM LÔNG

Handwritten signature

Vũ A Phan

TRƯỞNG BAN
CÔNG TÁC MT BẢN
NẬM LÔNG

Handwritten signature

Vũ A Gia